

Sortir de monja

Anna⁸
(Lleida, 1934)

Narradora: anònima

AQUESTA ÉS UNA HISTÒRIA ANÒNIMA. TANT DE BO POGUÉSSIM CRIDAR EL SEU NOM ALS QUATRE VENTS, PER LA VALENTIA, PER LA SEVA TASCA EN L'ENSENYAMENT EN UNS ANYS DE DICTADURA DIFÍCILS I PER HAVER TRIAT EL PROPÍ CAMÍ, MALGRAT TOT. PERÒ NO PODEM FER-HO, AIXÍ QUE ENS ALEGREM QUE LA HISTÒRIA D'AQUESTA DONA QUE VA SER MONJA I DESPRÉS EN VA SORTIR ARRIBI A LES VOSTRES MANS, NO PERQUÈ EXEMPLIFIQUI TOTES LES MONGES, SINÓ PERQUÈ ÉS LA SEVA HISTÒRIA. I ENS PARLA DE LLIBERTAT. I DE LES DIVERSES CARES QUE POT TENIR UNA PRESÓ.

---

⁸El nom de la protagonista no és real. La narradora ha preferit fer-ho així per fer més propera la història, però mantenint l'anonimat.

La meva mare me n'havia parlat moltes vegades. Sempre m'explicava que tenia una amiga que havia estat monja i n'havia sortit. A mi sempre m'havia fascinat la història d'algú que hagués decidit prendre aquella decisió, jo que havia anat a un col·legi de monges –en una època molt més lleugera per tots aquests temes religiosos, dues generacions després– sabia el que era la pressió de les idees quan te les inculquen des de petita: la por al pecat, a la vergonya..., i jo vivia en una família laica! En canvi, aquella senyora que la meva mare coneixia havia viscut tot això i molt més, infinites vegades més, com es diu en mitologia, i n'havia sortit. Per mi era una heroïna. Amb el temps l'he pogut conèixer i saber-ne la història per la seva pròpia boca. Intentaré explicar-vos-la.

* * *

Li direm Anna, ja que vol mantenir l'anonimat, perquè ella em va comentar que si alguna vegada hagués tingut una filla, li hauria posat Anna. Va néixer el 1934 i els seus primers estudis van ser en un internat, el mateix on havien estat les seves germanes. Era el temps de la postguerra, d'una mentalitat religiosa i tancada, i en aquell ambient d'exercicis espirituals, moltes de les que havien entrat a l'internat van voler fer-se monges. Entre aquestes, hi havia la nostra Anna. Tenia divuit anys. El primer pas per fer-se monja era l'apostolat. Ja en aquest esglaió inicial, l'Anna va veure que allò no li agradava. Se sentia cohibida i no s'atrevia a dir res. Però el procés continuava. En el següent pas, el noviciat, va haver de traslladar-se de nou i el seu sentiment s'anava fent gran; ara ja veia que volia sortir-ne. Però no era una decisió fàcil. D'una banda, estava a punt d'acabar el magisteri i les monges amb estudis eren les que més volien retenir; i d'altra banda, hi havia la censura

interna, el tabú de la condemna, de l'infern, pors que en aquell moment li impedièn obrar amb normalitat. Així que va fer els vots: castedat, obediència i pobresa.

El seu primer destí va ser Barcelona. Amb el magisteri acabat, allà va passar cinc anys entusiasmada amb la feina de mestra, però amb records que ara gairebé no pot creure que siguin reals: la gana, les penitències, la febre amb què feia classe per malalta que estigués... Recorda especialment un moment d'aquests anys, quan li va comentar a un capellà que ella era molt feliç amb l'ensenyament, però que volia sortir-ne. Després de diverses reflexions, el capellà li va dir: «Escolti, vostè quants anys té?». L'Anna no ha pogut oblidar mai l'edat que tenia en aquell moment, vint-i-dos anys. Així li ho va dir, i ell va respondre: «Però què hi vol fer vostè al món? Si ja és vella per sortir!». El pitjor no és la resposta que aquell capellà li va donar, sinó que dins de la pressió d'aquell moment, l'Anna se'l va creure.

Acabat el quinquenni d'aquella primera destinació, la següent parada també va ser a Barcelona, en un col·legi que ajudava a subvencionar l'asil que tenia al costat. A ella la van fer prefecta del col·legi. Una de les fites que l'Anna va aconseguir en aquesta escola va ser la creació d'una petita biblioteca amb una vitrina a mode de museu, on volia posar motlles de terrissa amb la forma de l'orella, d'un ull, del cor, etc. Calia parlar amb la superiora per veure si li ho deixava fer. Va anar cap al despatx de la superiora amb una de les seves companyes. La superiora els va dir que els diners de la congregació anaven a l'asil, però que tenia alguns cèntims recollits d'almoines..., i les dues joves monges van tenir una bona sorpresa quan la superiora va treure una bossa de roba, gran, plena de monedes de cinquanta. Els va dir que n'agafessin i elles no s'ho van pensar ni un moment; van omplir-se les butxaques fins que

ja no els cabia ni un sol d'aquells cèntims i se'n van anar corrents cap a *Suministros Escolares*, un local que hi havia a plaça Universitat, a sobre d'on ara es troba el bar *Estudiantil*, i on hi havia material escolar amb descomptes. Van comprar llibres, una orella, un ull de terrissa..., i ho van pagar tot moneda a moneda! També van buscar entre les caixes que quedaven dels residents que morien a l'asil i deixaven les seves pertinences a la congregació. En una de les caixes van trobar l'obra completa de mossèn Cinto Verdager: un veritable tresor per a la nova biblioteca!

Tot això havia passat durant el seu primer any de prefecta. El segon no va ser tan bo. Van canviar la superiora i a la nova no li agradava la manera d'actuar de l'Anna, i va aconseguir fer-la fora del centre, sense ni tan sols deixar-li recollir la maleta. Així que l'Anna va passar un estiu en una altra població fent classes a monges, fins que va rebre una carta de la generala, la cap de la congregació, dient-li que se n'havia d'anar a un poblet dels Pirineus, però com a última de la comunitat. És a dir, i segons el vot d'obediència, que no podia dir res de res sobre res.

Al principi va ser molt dur, sempre callada, sempre aguantant qualsevol comentari. Li va sortir una úlcera a l'estómac. Les monges d'aquell poblet li deien que allò no era bo, que s'obris, que elles escoltarien el que havia de dir. Però ella era «l'última», ho havia dit la generala. Tenia vint-i-vuit anys. A poc a poc va anar canviant. L'ensenyament va ser de nou el seu refugi i les nenes van passar a ser la seva preocupació. Després de dos anys en aquell petit poble pirinenc, la van nomenar per anar al capítol general, les reunions que feia la congregació amb representants dels diversos llocs i on es prenen les grans decisions. Havien canviat la generala que feia vint-i-cinc anys que ocupava el càrrec. La nova generala volia que continués al petit poble dels Pirineus per ser la superiora del col·legi.

L'estrenat grau i les necessitats de l'escola la van animar de nou a prendre iniciatives. Pràcticament tot l'ensenyament es feia en un edifici vell ple d'incomoditats, on es passava fred. Així que s'havia començat a construir un nou edifici, primer amb l'anterior superiora i ara sota les seves ordres en aquest càrrec. Un dels seus objectius prioritaris era la bona entesa amb la comunitat. A ella no li importava si es resava més o es resava menys. El que volia era que s'entenguessin. Així que una de les primeres iniciatives que va prendre va ser que a l'hora de dinar es podia parlar, un fet insòlit en aquells temps en què, habitualment, mentre les monges dinaven havien de mantenir un rigorós silenci.

Una altra de les coses que li rondaven per la ment era que calia que nens i nenes estiguessin al mateix edifici, com passava a les escoles públiques, una coeducació que no havia arribat als col·legis religiosos. Sempre ho havia tingut callat, així que va anar per passos. Estem parlant de l'any 1965, Franco continuava al poder i aquesta idea podia caure com una olla plena d'aigua bullint... D'una manera estranya, potser màgica, no va ser així. L'Anna va seguir tots els passos: ho va consultar primer amb la generala, que ho va acceptar; després amb el bisbe, que ho va acceptar; després amb la FERE (Federación Española de Religiosos de la Enseñanza), que ho van acceptar. Evidentment, no tot era màgia. L'Anna havia estat treballant molt en la nova escola i la tenien en molt alta estima per com feia les coses. Havia treballat molt, no només al poble pirinenc, també a una altra població, on va portar les obres d'una escola en paral·lel. S'havia guanyat a pols aquelles decisions que ara feien possible el somni.

I es va fer realitat. L'Anna plora mentre ho explica. Imagi-neu-vos tots aquells viatges, aquell esforç de dies, de reunions, de nervis per dir una cosa que bé es podia merèixer una nova

humiliació, una nova penitència..., i ara era realitat: els nens i les nenes entraven junts a la mateixa escola. Ho havia aconseguit, una escola on la comunitat s'estimava.

Va arribar el moment en què ella havia de deixar el seu càrrec de superiora i havia d'assistir de nou a un capítol. No es va callar res. Va dir tot el que pensava dels tres vots, de la duresa de la castedat –molt més que un vel al cap–, de l'aïllament i el retard que comportava l'obediència, i de la dificultat d'obligar a la pobresa, de negar fins a l'excés les peticions que a vegades es feien. Li va dir a la generala que havia de renunciar i donar pas a altres persones, una gran gosadia en aquell moment! I també li va demanar que la deixés estudiar, que ja havia fet la feina del nou col·legi i que creia que ara era el seu torn per poder fer allò que tantes vegades havia demanat. L'Anna volia examinar-se per a l'ingrés a assistència social, ho va demanar i li ho van concedir. Però un cop fet l'examen, sense dir-li si havia aprovat o no, la van obligar a anar a Tarragona, des d'on no podia continuar aquells estudis. Aquell va ser el seu límit. Va trucar a una amiga seva i li va dir: «Vull sortir-ne i necessito una feina».

Sortir de monja no és fàcil. L'Anna ho va comprovar en la seva pròpia pell. La seva amiga la va ajudar molt. Va aconseguir-li una feina en un col·legi de Barcelona. Calia treballar i calia viure en algun lloc. Va trucar a una cosina perquè l'ajudés a buscar un pis i va acollir-la a casa seva. Un dels grans sotracos va ser la resposta de la seva mare, que no li va perdonar mai aquella decisió. Durant molt de temps no li va parlar i el primer que li va dir per telèfon quan ho va saber va ser: «Quina vergonya!». Però va tirar endavant.

Primer va estar dos anys treballant per a una senyora gran; només havia d'anar-hi a dormir perquè tingués algú a les nits, i planxar-li els llençols. Li va semblar una feina fàcil que li

permetia continuar amb el treball a l'escola i estalviar. Menjava a l'escola i el pa del berenar se'l guardava per a l'endemà esmorzar. A poc a poc va aconseguir un racó per poder pagar el lloguer d'un pis de poc més de 2.000 pessetes al mes. Al cap de quatre anys, va conèixer un senyor educat, d'uns cinquanta anys, molt ben plantat, amable, amb carrera de metge..., semblava l'home ideal. Tenia tres criatures d'un primer matrimoni, però ella estava disposada a cuidar-les com si fossin seves. Sempre havia tingut la idea de formar una família, de tenir una vida «normal». Es van casar i al cap de dos anys van tenir un nen. Havia començat una nova vida.

* * *

Aquest seria un bon final. Una nova vida. Però, malauradament, la sensació de l'Anna és que després del matrimoni se li van tornar a tancar les portes. Per casar-se va haver d'acceptar deixar la feina, ell li ho va dir des del primer moment. Al llarg dels anys ella cada cop va tenir més la necessitat de treballar, i finalment va decidir que tornaria a fer-ho. Va tardar dos anys a trobar feina. Finalment, després de presentar-se a les convocatòries de substitucions de l'escola pública, va poder accedir a una plaça. Quan ho va dir al seu marit, aquest li va deixar clar que si es posava a treballar, demanaria el divorci. Per sort l'Anna estava en un moment de fortalesa; tots els fills l'estimaven molt i havien viscut amb ella el procés de recerca, així que li va dir que no pensava canviar de decisió. El seu marit va reflexionar i no li va demanar el divorci. Això sí, el primer dia que va sortir per la porta no li va evitar el drama: «Que sàpigues que ens abandones, a mi i a la canalla ». I ella, irònica: «Sí que us abandono, fins a les cinc de la tarda».

Per poder treballar tranquil·lament encara li faltava una

altra cosa: el català. Ella mai no havia estudiat ni ensenyat en català. Es va apuntar primer a un curs i després va fer el nivell C a la Universitat de Barcelona. Quan el va tenir, ja va poder treballar fins a jubilar-se. I un cop jubilada? No va parar. Una dona del casal de gent gran li va dir que necessitaven algú que els fes català, i finalment ella va accedir-hi. Fins avui mateix, malgrat no tenir una salut de ferro i haver passat per algunes operacions, continua encarregant-se dels cursos i fent ella mateixa alguna de les classes. Ara té setanta-tres anys. ☺